Бары дойдулар пролетариидара, холбоҕуҥ!

САҺА ОЛОХ

Хаһыа 1931 сыл алтынньы 15 күнүттэн тахсар

СССП ЧУРАПЧЫТААҒЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҒЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 130 (6422) | 1986 сыл. Алтынньы 30 күнэ чэппиэр | Сыаната 3 харчы.

Промкомбинат столярнай сыаҕын коллектива ааспыт сылтан ыла биригээдэнэн бадараннаах кириэс улалыыр. Оногбут оронноро, «Москвич» стенкэлэр, кухоннай наборнар атыыга хамаҕатык барара үчүгэй хаачыстыбалаахтарын, көрдөбүлгэ эппиэттиилэрин көрдөрөр.

Столярнай сыахха сүүрбэттэн тахсалыы сыл үлэлээбит коллектив кизи туттар үлаһиттэрэ, ыччат наставниктара В. В. Дмитриев уонна Н. М. Охлопков улаханнык ыытыктаналлар. Киниэ̀р оногуктара ордук туһаҕайдар.

—Соторутааҕыта лаахтыыр станок үлэҕэ киирэн миэбэл хаачыстыбата лаппа тубуста,—диэн кэпсиир Николай Михайлович.

Ааспыт ыйга коллектив туспаах былаанын 102 бырыһыан толорбута. Бу күннэргэ «Москвич» стенда үс корпуктуттан иһит уурар ыскаабы —50 устууканы —оногон биэрдилэр. Онон Улуу Октябрь бырааһынньытын ситиһиилээх көрсүллүөр.

Снимокка: столярдар (хаҥастан) В. В. Дмитриев уонна Н. М. Охлопков «Москвич» ыскаабы оноголлор.

П. Оковешников фотота.

Бастакы занятиелар туһу көрдөрдүлэр

ССКП КК 1986—1987 сс. үөрэх дьылыгар үлаһиттэрии политическай уонна экономическай үөрэхтээһиник тэрийэр туһунан» уураахтарыгар олоҕуран оройуон партийнай тэрилтэлэриттэр кэпсэ үлэлэр ыытылыннылар. 18 партийнай, 13 комсомольскай, 102 экономическай үөрэх оскуолалара тэриллиннилэр, олоҥхо 3350 киһи хабылыннна. Пропагандистар составтаннара биллэрдин туспэрылыннна. Бу эпиэттээх үлэҕэ коммунистар, үрдүк үөрэхтээх специалистар киэҥник тардылыннылар.

Үүгүс партийнай тэрилтэлэр үөрэх дьылыгар кичэллээхтик бэлэмнэнилэр. ССКП райкомун пропагандаҕа уонна агитацияҕа отделыгар оскуолалары тэриллиини уонна кинилэр составтарын кэмускээһин ыытылынна. Түөрт сиргэ киинэҕэ тэрилибит кустовой семинардарга пропагандистар үөскүлэрэ хабылыннылар.

Бастакы занятиелар «XII пятилетка дойдуну социальнай-экономическай уларыта тутуу пятилетката» диэн уопсай бирэ темаҕа үүгүс сирдэргэ үрдүк тэрээһиниэхтик бардылар. Пропагандистар социальнай-экономическай сайдыыны түргэтэтии боппуруостарын быһаарыыны үлэ коллективтарын олохторун кытта ыкса сибээстээхтик ыыттылар. Социалистическай эбэһээталистибэлэр туоран иһиилэрин производствоны тэрийиигэ баар кэтүтүүлэри, арыйыыта аҕаҕас кэпсэтии ыытыллыыта занятиелар кэдьүүстэрин биллэрдии үрдэтэ. Үлэҕэ маанык саҥа формалары киллэрии иннинэ аттыгар киэҥник тэнитиллиэн наада. Онуоха кыахтар да баар буоллулар.

Ол эрээри, ССКП райкомун бюрота бэлиэтээбитин курдук, бастакы занятиеларга боччумнаах көтүтүүлэр таһаарылыннылар. Ол курдук, промкомбинакка (партийнай тэрилтэ секретара Н. Ф. Максимов), интернат-оскуолаҕа (Р. В. Неустроев), райсовет исполкомун культураҕа отделыгар (И. И. Кандинскай), суолу ремуоннуур-тутар участокка (Д. А. Романов) үлэһиттэри политическай, экономическай үөрэхтээһини тэрийиигэ эпиэтэ суох сыһыаннастылар. Бу тэрилтэлэргэ оскуолалар кэмигэр тэриллибэтэхтэрэ, партия райкомун иннигэр көмүскэммэтэхтэрэ, пропагандистара семинаргa кыттыбатахтара. Оҥ да түмүгүр интернат-оскуола курдук чэкэ коллективка бастакы занятиелар кэмигэр ыытылыыбатылар.

Оройуон үрдүнэн политическай уонна экономическай үөрэҕи алтынньы 15 күнүттэн саҕалаһын биллэриллибитин үрдүнэн Эрилик Эристиин аатынан совхозка 5, «Мыҥдаҕаайы» уонна «Чурапчы» совхозтарга 3-түү оскуолалар бастакы занятиелары кэмигэр ыыппатылар.

Балаһыанньа итиннигэр үрдүнэн партийнай тэрилтэлэр, совхозтар директордара этиҥнэхэ туга сотпөөх сыанабылы оногорботулар. таһаарыллыбыт бедеҥ итэҕэстэри туоратыыга суһал дьаһаллары ылбатылар. Промкомбинакка баччаатта диэри оскуолалары комплектаабыт сиэриллибэтэ.

Бастакы занятиелар болдьоммут күннэригэр ыытыллыларыгар ОАПХ салалтатын көрүүлээһинэ. Эрилик Эристиин аатынан совхоз киин мастерскойдар уонна эт-үүт комбинаттар бастын опыт оскуолата уонна семинар ыытыллыылара улахан харгыйыны буола. Итиҥ түмүгэ совхозтарга үүгүс оскуолалар занятиелара көҥөрүлүннүлэр. Маанылаһыаннаа иннигэр хайдах да тулуйуллуон табыллыыбат.

Сорох оскуолаларга занятиелар кэлтэгэй лекция формаларынан, коллектив олоҕун ырытыыта суох ыытыллыылара—бирэ улахан итэҕэс. Болутурта уонна ремуоннуур-техническай предприятиеҕа хаастылы да оскуолалар холбоҕуктаах занятиелара ыытылыынна. Ити, биллэн турар, занятиелар кэдьүүстэрин, истээччилэр активностарын намтаппыт.

ССКП райкомун бюрота политическай уонна экономическай үөрэх саҥа дьылын тэрээфинэ суох саҕалаабыт партийнай тэрилтэлэр секретарларыгар, хаһаайыстыбаннай салайаччыларга ыйыы, оногор уонна таһаарылыыбыт итэҕэстэри тургэнник туоратыылларыгар иннилэри эбэһиинэстээтэ.

Бастакы занятиелар түмүктэрэ сэтинньи 15 күнүгэр диэри барыы партийнай тэрилтэлэргэ дьүүлэнилэн, таһаарылыыбыт көтүтүүлэри туоратыыга чопчу соруктар бэлиэтэниэхтээхтэр. ЫБСЛКС райкома комсомолецтар политическай билиилэрин үрдэтиилэриэн күннүгэ дьарыктаныахтаах ОАПХ салалтата, совхозтар директордара, хаһаайыстыбаннай уонна хааччыйар тэрилтэлэр салайаччылара үлэһиттэри экономическай үөрэхтээһин хаамыытын куруутун контуруоллуур уонна таҕыстар итэҕэстэри кэмигэр туоратан иһор эбэһиинэстээхтэр.

Политическай уонна экономическай үөрэҕи хаастыы үлэлээхтик тэрийии ураты суолтаҕаах сорун.

Дойду үлэһиттэрэ! Үлэ оҥорумтуотун дьаныардаахтык үрдэтиҥ! Онуоха хас биирдии коллективка, хас биирдии үлэлиир миэстэҕэ бары резервэлэри туһаныҥ!

(ССКП КК Октябрьдааҕы Ыҥырыыларыттан).

Дьыаланан өйүүллэр

Эрилик Эристиин аатынан совхоз механизатордара үөбүлэстээҕы XXXIV партийнай конференция делегата Петр Афанасьевич Иванов «Хас биирдии үлэ күнүн —мунутуур оҥорумтуотун» лаахтык!»—ыҥырыытын дьыалаҥнан өйүүллэр. Бастыстан бастыгыар А. Д. Матвеев, В. Т. Михайлов, И. Д. Васильев уонна А. А. Посельскай сыл уонна ыйыгар былааннаммыт кирбиилэри лаппа ыардылар.

Иван Васильев ЗИЛ-133 автомобильнан 162830 тонна-километры сүүрэн былаанын 258 бырыһыанын толордо. Киин хаһыаттан ыҥырыы кэлиэ̀р.

Ол түмүгэр совхоз автомобильнай парката 10 ый былаанын 61 бырыһыанынан аҕарда. Механизатордар бу күннэргэ Бастаахтан чох уонна преставмит от таһыыларын сылдьыллар.

Л. ГЕРМОГЕНОВ.

Уолаттар—фермаҕа

«Эр дьон эрчимнэх иннилэрин — фермаҕа!» диэн болтоноолор бачыымнарын ойоччүлэр ахсаанара аҕбаар. «Мыҥдаҕаайы» совхоз Соловьевтааҕы отделениетын «Сардаана» бороскуу көрөр ферматын ис-тас үлэлэрин толору уолаттар туттулар. Тимофей Иванов, Никита Семенов, Николай Захаров, Семен Собакин опытнаах наставник, мантайгы кыһаастаах суоһу көрөччү Николай Иннокентьевич Мухин салалтатынан 270 бороскуну көрөллөр, бүөбэйдиллэр. Дмитрий Дьячковский эбии аҥылык оногор Семен Быганов суоһу көрөр.

Болутур отделениетыгар Аммаа уҥуор баар Тоҥулу үрэххэ субаны кэрүүгэ эмиэ наар уолаттар үлэлиилэр.

С. ПЕТРОВ.

Улэнэн бигэргэтэбит

ССКП КК Генеральнай секретара М. С. Горбачев Рейкьявикка буолбут икки улуу государство салайаччыларын көрсүһүүтүн түмүктэрин туһунан телевидениенэн этиитин олус болдьоҥнолоохтук иһиттим. Биһиги государствобыт эйэни комускуур, хаарыстыыр, аан дойдуну ядернай сарын кутталыттан босхолуур иһин хаамнаабат политиканы ыытарын эсэ төгүл итэҕайдиибит. Оттон Америка империализма сэрии сабын сарбыйыыта киириэн сорумната дьиксинэрэр.

Бэйэҕэ туһаайыллыыбыт, ядернай сэрии сэбин суох оногор, сир шарын бүтүннүүтүттэн кутталы туоратар иһин охсуһуута туһаайыллыыбыт политикаттан Советскай Союз туораабат диэн М. С. Горбачев эсэ төгүл бигэргэтэн этиитин биһиги кэ сүрэхпититтэн биһиримбит. Америка администрацията, кини президенэ Р. Рейган кини аймахха бутүннүүтүгэр суоһуур кутталлаах «сулустаах сэриини» күүрэтэһиннэн дьарыктанарын саамай саатаах быһыынан ааҕабыт.

Коммунистическай партиябыт уонна Советскай правительствобыт Эйэни туруттардаҕа туһаайыллыыбыт барыы этиилэрин ойуулбут. Биһиги онуоҕа үлэ ветерана, төрөөбүт дьоҥ да бочуоттаах сыныаланнаҕа таҕыстарбыт, күүспүт ыччатыгар совхозпутуттар кэмелэһэн бигэргэтэбит.

Т. СОКОЛЬНИКОВ,
үлэ ветерана.
Хоптоҕо.

Инники күөҥнэ иһээччилэр

Эрдэттэн дьаһанан, хааччынан

Ааспыт ыйга промышленнай, тутар, хааччыйар тэриллэрэ социалистическай куоталаһыыларыгар иккис бодоххо типография коллектива иннинэ күөҥнэ таҕыста. Ыйытыыларга эпиэттиир П. М. Массаев.

ЫЙЫТЫЫ: Петр Михайлович, сыл саҕаланыытыттан эйиэ̀ 45,8 тыһ. солк. бородууксуйаны онорорбут уон ыйдаах былаанныгын болдьоҕун иннинэ толордуҥ. Ханиик саҥа кирбиилэри бэлэтэннигит?

ЭПИИЭТ: Биһиги оногон таһаарар бородууксуйаларбыт—аҥаас бланкалар уонна хаһыат. Итиҥ таһыанан наадалара, документтэрэ тастыыбыт. Быйыл 55 тыһ. солк. итинник үлэлэри толоруохтаахпыт. Онуоҕа коллектив ахсыыны 25 күнүтэр диэри толорор соругу бэлиэтэммитэ. Кэлин, хаттаан аарыыны баран, эсэ биэс күннэн эрдэлиэргэ быһаарыммыт, итиэннэ коллектив дойду бастыҥнара пятилетка иккис сылын быланнарын Улуу Октябрь 70 сылын кэрдэ толорорго уонна үлэ оҥорумтуотун биллэрдик үрдэтэргэ котохпут бачыымнарын ойоотэ. Социалистическай куоталаһыы усулуобуйата хаттаан оҥоһуллуна.

ЫЙЫТЫЫ: Эйиэ̀ коллективкыт ый ахсын эриэ-дэхси үчүгэйдик үлэлиир. Итиэ̀ хайдах ситиһэҥит?

ЭПИИЭТ: Биллэн турар, үлэҕэ ситиһии эмиэ̀ кэлбэт. Маны кадрдар быһаараллар. Типографияҕа барыы анал техническай үөрэхтээх дьон үлэлиллэр. Киниэ̀р биилэрин-көрүүлэрин күннэтэ ханалаллар, хастыы да идэни баһылыырга дьулуһаллар. Ол коллектив үлэтэ-хамнаҕа кудумсуйуутуттан тиэрдэр, наада буоллаҕына бэйэ-бэйэлэрин хаһа баҕарар солбуһаллар. Холобур, идэтиэн механик-наладчик Василий Макаров бэчээтэччи уонна линотипист бэрдэ. Оттон наборщиклар метраннаһы солбуйар кыахтаахтар. Ити—биирэ.

Иккиэйиэн, үлэҕэ тутуллар матырыйааллары эрдэттэн булан-талан хаһааны үлэ процесса быстыбакка бэрэ турарын хааччыйар. Билиигиттэн эйиэ̀ наада буолуохтаах кыраскалары, кумааҕылары, переплетнай матырыйааллары хантан, тоҕоҥу булуохтутун себүн толкуйдуубут, капсэтиилэри ыытабыт.

Үсүһүнэн—материальнай базаны бөҕөргөтүү. Быйыл бэчээттиир массыынаны, корректурнай остуолу, сытыылыыр станогу ыллыыбыт. Бэчээттиир уонна сибинэс уулларар массыыналарга капитальнай ремүөннэри ыыттыыбыт.

Итиэннэ үлэһиттэр хамнастарын тус бэйэ производствоҕа ыыллэрбит кылаатынан аахсар бэрээдэктэрин олохтообуппут үлэ тиэхэ түмүгэр интэриэһи улаатыннарда.

ЫЙЫТЫЫ: Эйиги Амма уонна Алексеевскай оройуоннар типографияларын кытта куоталаһан үлэлиигит. Онуоха балаһыанньыт хайдаҕый?

ЭПИИЭТ: Үс оройуон күрэхтэһиннигэр былырыын сыл түмүгүнэн бастаабыппыт. Быйыл онуоха дьулуһабыт. Кини факторын үрдэтиигэ болдьоҥтобутун уурабыт. С. П. Монастырева старшайдаах бэчээттиир сыах былаанын малдьы аҕарар. Переплетчица Т. П. Смирникова балаҕан ыйыгар 1500 солк. үлэни толордо. Линотипист Иван Сергеев хаһыат строкаларын түргэнник уонна сыыһата суох кутар. Итиэннэ үлэһиттэр коллектив уопсай ситиһиилэригэр төҥүнэн буолаллар.

● Партийнай олох: отчуот-быыбар ●

ХАТЫЛАНА ТУРАР ИТЭҺЭСТЭР

Лесопункт уонна суолу ерэмүэннүүр-тутар учаастак коммунистарын түмэр партийнай тэрилтэ отчуоттуур мунньаҕар тэрийэр үлэ боппуруоспара киэнник ырытылынна.

Суолу ерэмүэннээччилэр сыл аспыт ыйдарыгаарыс сорудахтарын суолу ортоку ерэмүэннээһиннэн уратыларга толорон иҥэллэр. Былааннар туолуулларыгар «Сельхозхимия» холбоһук, «Якутгелиоводстрой» мехучастока, «Чурапчы», «Мындаҕаайы» уонна Эрилик Эристиин аатынан совхозтар ордук тэрээһиннэахтик кытыныылар.

Урукку еттүгэр хаалыылаахтар ахсаланнарыттан тахсыбатах лесопункт коллектиба пятилетка бастаны сылыгар үлэни-хамнаһы уларыта тутта. Былааннар аһары толорулуннулар. Үлэ тэрээһиннэгэр биллэр хамсаанын таһаарылынна. Шоферлар Н. Н. Романов, Н. Е. Оконешников, рабочайдар Н. В. Кузьмин, В. В. Слепцов курдук производство бастыҥнара баар буоллулар.

Производствоҕа сорох этиниик ситиһиилэр баалларын үрдүнэн итэр итиннэхэ туруоруллубут дьоҥтон ирдэбил, хонтуруол олохтоммот. Үлэ хаамыытын туһунан киэнилэр информациялара партийнай мунньахха киллэриллибэт. Сайыгы ыйдарга тэрилтэ олох да мунньахтаабатах.

Отчуоттуур кэмэ ыытыллыбыт 8 партийнай мунньахтарга үксэ үрдүкү органнар уураахтарын олоххо киллэрии боппуруостара көрүллүбүттэр. Бикр да коммунист Устаан кердөбүлүн толоруутун туһунан отчуоттаабатах. Администрация үлэтин хонтуруоллуур комиссиялар уота-күөһэ суох үлэлиллэр.

Суолу онгоруута коллективтар үлэлэн кыттыылара кытаанахтык ирдэммэт. Хонтуруоллаһыыт буолан былааннаах сорудахтар толоруллубакка хаалыылара үгүс. Ол курдук «Мутудай», Карл Маркс аатынан, Субуруускай аатынан совхозтар, ерэмүэннүүр-технический предприятие, райпо, дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба производственнай управлениета маныаха кыттыылара мөлтөх. Бу туһугар бикр улахан суолталаах боппуруоска ирдэбили кытаатыннарар ниидэтын коммунист Н. Е. Захаров бэлиэтээтэ. Кини партия кэккэтигэр үүнэриигэ үлэ былааннаахтык барбатын сэмэлээтэ. С. Н. Карпова үлэ ветераннарын олох-торуттар-дьаһахтарыгар бодоомто биллиэн дэстэ уурулуубатын ыйан туран, ыччаттары, комсомолцтары общественнай үлэҕэ тардыыны күүһүрдэрэ этэ.

Ис суоллары онгоруу былаанналаахтык барбатын, ол түмүгэр техниканы уһуннук үлэлэтии кыаллыбатын, коллективка общественнай тэрилталарга тирэҕирии ситэтэ суоҕун туһунан И. Н. Кынакыгов балиэтээтэ. Араатар совхозтары кытта шефтэһии ангардас субуотуньуктары тэрийиигэ эрэ барыыта кэлтэтэй, бу үлэҕэ коллективтар бары еттүнэн сыыһыанаһыларын кэтэтэр наада, диэтэ.

Үлэһиттэртэн дьыала иҥин ыйытыы онгоһуллубатын, туохха барыытыгар ааран-суоттаах үлэлээһин кыаллыбатын, түмүгэр техника үйэтэ кылгыырын, уматыгы аһары ороскуоттаһыы элбэҕин туһунан мунньахха М. Р. Гөбышева этиитэ сиэрдэах.

Партийнай тэрилтэ секретарын отчуоттуур кэмэ эҥин үлэтэ ортотон сыаналанна. Секретарынан **Вера Ильинична Слепцова** талылынна. Мунньах үс кийиттэн администрация үлэтин хонтуруоллуур комиссиэтэ тэриллэ.

А. ЗАХАРОВ.

Политическай, экономическай үөрэх

ЗАНЯТИЕ КӨДЬҮҮҺЭ

Мутудай орто оскуолатын учууталлара үөрэх-иэр политиноларын бастаны занятиета үрдүк тэрээһиннээхтик ыытылынна. Ыалдьан үлэлээбэккэ олорор үс учууталтан ураты барыа истаалтан ураты барыа истээччилэр кэлбиттэр.

Занятие лекционнай чаһыгар пропагандистар «XII пятилетка—дойду социальнай-экономическай сайдыытыгар тосту уларытыылаах пятилетка» диэн темаҕа кизиис хоһоонноох лекциялары аахтылар.

Эдэр пропагандист М. Н. Ноговицына үгүс кердөөх үөрэтэр пособиелары, колоскобу туттан интэриэһинэй ис хоһоонноох лекцияны онгорбутун балиэтиир тоҕоостоох. Бэйэтин теоретическай быһаарыыларын сыыпараларын дуоскаҕа тыктаан биргэтэн ис-иэдэҥин истээччилэр кэрахсаатилэр, сүрүн еттүлэрин сурунан ыллылар. Интэриэһинэй ис хоһоонноох лекция үгүс ыйытыылары үөскэтэ.

Занятие иккис чаһыгар истээччилэр СССП XXVII съезһэ уонна оскуола реформата туруорар кердөбүлэрин педагогическай коллективтан үлэтин-хамнаһын кытта ыкса сибээстэн ырыттылар. Оскуола директора В. Г. Протодьяконова «Хас биирдии уруогу—аһаҕас уруоктар таһымнарыгар» диэн девиһинэн үлэлиргэ, ол иҥиттэн реформа кердөбүлүгэр сөп түбэһиннэрэн саҥардыллыбыт программалары дириҥник эҥин-тоҥон үөрэтэргэ, маныаха формализмы туоратарга этэ. Уруок хаачыстыбатын үрдэтэн дьиэҕэ бэриллэр үлэ кэмэ кыччатан, үөрэнээччилэри аһары ноорускалаһыттан тахсыахха диэн тоҕоолоох балиэтээтэ.

«Старшай учуутал» А. И. Барашкова, саҥа программалар биир уратыларынан предметтэр икки ардыларынааҕы сибээһи күүһүрдүү буоларын этэн туран, литература, тыл, история, обществоведение, ИЗО, музыка уруоктара ис хоһоонторунан ыкса сибээстэхтэр, бэйэ-бэйэлэрэн ситэрсэн-хоторсон биэрэр буолуохтаахтарыгар болҕомтону туһаайда. Үөрэнээччини ей-саная, сиэр-майғы, идейнай-политическай еттүлэн иитиигэ бу предметтэр суолталара ураты улаханын умнуохха, диэтэ кини. Үөрэнээччи үчүгэй аҕаччы буоллаҕына эрэ ситэ-хото иитиллэр. Ол иҥин уһатыллыбыт күннээх группалар кылаас таһынан аҕыйыны утумнаахтык тэрийэллэрэ эрдэллэр.

Общественнай туһалаах, оҥорон таһаарар үлэ программата ирдэнэрэ кыра уонна ортоку кылаастар үөрэнээччилэрэ айылҕаны харыстааһынна, бөҕүөлэктэри туспаран онгоруута, вторичнай сырьену хомуйуута үлэлиэхтээхтэр. «Биһиэхэ саатар мөкулатураны тоҕо хомуйтарбаттарый?»—диэн ыйыталлар истээччилэр. Төгөлөөх элбэх иуттуллубут кумаҕы, эргэрбит таҥас, тимир уонна остуокулэ, баанкалар таах быраҕыллаллар уонна уматыллаллар. Бу оттуман үлэ тэриллэрэ наадатын истээччилэр бэлиэтиилэр.

Учуутал Р. Н. Дьяконова начальнай кылаастар техническэй средстволарынан мөлтөхтүк хаачыллыбыттарын критикалаата. Оттон интернат воспитателэ И. Е. Сивцева оҕо доруобуйатын харыстааһынна бойдоомто ситэ уурулуубатын туһунан этэ. Уһатыллыбыт күннээх группалары салайаччы М. Т. Толстоухова оскуолаҕа интернациональнай иитиини ларпа туспаран, үлэ көрүүгүн эйбэтан үлэлиири наадалаабыанан аахта.

Түмүкэ пропагандистар быйылгы политическай үөрэх дьыалын уратыларын быһаардылар. Саҥа реформанан үһүс сылын үлэлиллэрин быһыытынан ханнык соруктар ордук күүскэ тураллаах быһаарыстылар, сүбэлэстилэр.

Мутудай орто оскуолата оройуонна биир саамай эрдэлэрэ, кыраларе. Оҕолор 5-6 объектынан кэһе сылдьан үөрэнэллэр. Бу үгүс ыарахаттары үөскэтэр, кыһыҥны тымныыны оҕо доруобуйатыгар да охсуулаах. Онон материальнай базаны туспарыыта быһаарыллыбыт ыыллалларыгар бараларын эттиллэр.

Итэ курдук занятие 2 чаас устата барбытын истээччилэр билбэккэ да хаалларыар.

Б. СЛЕПЦОВА.

УУРААХ—ЭППИЭТИНЭС

ССКП райкомугар

ССКП райкомун бюротун 1986 сыл муус устар 23 күнүнээҥи «Уон иккис пятилеткаҕа доруобуйа харыстабылын салгыы сайыннарыы уонна оройуон наһилиэнньэтин диспансеризациялаһын комплекснай былаанын туһунан» уураахын олоххо киллэриигэ Эрилик Эристиин аатынан совхоз профкома кэккэ үлэлэри ыытта. Бу боппуруос администрацияны кытта дуогабарга туспа раздел быһыытынан киллэриллибит. Совхоз техникатан нуттал суох буолуутугар инженерэ, кылаабынай специалистар үлэ харыстабылыгар уонна техникаттан сэрэхтээх буолуутуна дьаһаллар былааннарын оҥостон, онон салайтаран үлэлиллэр.

Совхозка толору механизациялаах икки сүөһү иитиитин комплекса баар буолла. Хоптоҕоло, Хадаарга үс механизацияламмыт фермалар үлэлиллэр. Чакыр отделениетыгар 100 сүөһүтэ аналлаах саҥа хотон, кормоцех, пилорама үлэҕэ киирдилэр. Хадаарга сүөсүһүттэр олорор саҥа дьиэлэрэ тутулуннулар. Бары фермаларга үлэһиттэргэ иитии аһылын тэриллиннэ.

Ол эрээри бюро уураахын толоруута улахан кэтээтэллэр таһаарылыннылар. Пятилетка устата доруобуйа харыстабылыгар совхоз үрдүнэн бикр миниэммит былаан оҥоһуллубатах. Быстах кэмнэ ыалдьан үлэлээбэккэ олоруу, производствоҕа обуоллонуу биллигин да аҥыйаабат. Быйыл курортаҕа, саматорийдаҕа уонна сыныналаах дьиэлэритэр 12 эрэ киһи сырытта.

Сыллата рабочайдары медицинскэй көрүү тэриллэр курдук эрээри доруобуйа харыстабылыгар туруоруллар соруктары быһаарыыга утумнаах үлэ барбат. Ол үрдүнэн профкомна маныаха туһаннаах бикр да боппуруос көрүллүбэт. Автопарка-ларга механизатордар доруобуйаларын туругун барэ биэркэлээһиннэ ылыллыбыт дьаһаллары олоххо киллэриигэ быйыл да үлэ барбата. Фермаларга медпуунга аналлаах хостор бэриллибэттэр. Совхоз үрдүнэн бикр да Сүөсүһүт дьиэтэ тутуллубата. Дьахталлар үлэлиир усулуобуйаларын туспарыыта туһуламмыт дьаһаллар кумаҕыны эрэ хаалыылар. Хайахсыт отделениетыгар сүөһү турар 7 хотонуттан 5-һэ эргэ. Манна санитарнай мунньуктар, аптечкалар суохтар. Чакырга сүөсүһүттэр олорор дьиэлэрэ санитарнай оттунан көрдөбүлгэ ханан да эппиэттээбэт туруктаах.

Совхозка культурнай-спортивнай комплекстар, сельскэй Культура дьиэлэрэ кыһыныы ааҕыы тымныйалларынан физкультурнай-спортивнай дьаһаллары ыытыы, үлэһиттэр сылыыланнарын утумнаахтык тэрийии сыллата кыаллыбат. Эмп тэрилтэлэрин үлэлэрин туспарыыта балыһаллары саҥардыы боппуруостара быһаарыллыбаттар.

Бу туһунан соторутааҕыта ыытыллыбыт ССКП райкомун бюротутар уураах туолуутун хонтуруоллаһын бэрээдэгинэн боппуруос туруоруллуутутар профком председателэ П. И. Иннокентьев информациятын тула кизиис кэпсэтии буолла. Бюро доруобуйа харыстабылын туспарыыта туһуламмыт ССКП райкомун бюротун уураахын толоруута быһаарылаах дьаһаллары ылбатаҕын иҥин П. И. Иннокентьевка ыйыы оҥордо. Профком уонна совхоз дирекцията бу дьыл сэтинньи 10 күнүгэр диэри уон иккис пятилеткаҕа доруобуйа харыстабылыгар комплекснай дьаһаллар былааннарын биэргэтэллэригэр эбээһинэстээннилэр. Хайахсыт уонна Хадаар балыһаларын тутуону тургэтэтиигэ, үлэһиттэр олорор уонна үлэлиир усулуобуйаларын туспарыыта, сүөһү иитиитин ыарахан үлэтин механизациялаһыҥна чопчу соруктар баллиэтэннилэр.

Т. Т.

БИИР ИЛЛЭЭХ КЭРГЭҢГЭ

Алтынны: РСФСР

1636 сыллаахха, былыргы летопись иҥитиннэрэриэн, «Цна үрэхтэ Тамбов куорат акылаата оҕуслубут». Бу бастаан Нуучча сирин соҕуруунуу кирбитин форпост-кириэпэпэ эт.э.

Билигин Тамбов—сайдыылаах промышленнай киин, манна химическэй промышленность оборудованиелара, кырааскалар, программаламмыт салаллыылаах линиялар, массыыналар эрэҥинэ-асбест деталлара, подшипниктар бэлэмнэллэр. Куоракка драматическай театр, музей, библиотека, концертнай саала үлэлиллэр, үөрэх заведениелара учууталлары, инженердэри, экономист-бухгалтердары, о. д. а. идэлээхтэри бэлэмнииллэр.

Снимокка: Тамбовка Ленин площада.

Ю. Дьяконов фотота. ССТА фотохрониката.

„ОРТОНОН" СЫАНАЛАННА ЭРЭЭРИ...

Комсомольскай тэрилтэлэргэ: бойобуой дьоҕуру көрүнүү

Субуруускай аатынан совхоз маҥнайгы сүһүөх комсомольскай тэрилтэтигэр отчуоттуур-быыбардыыр конференция буолан аста. Совхоз 147 комсомолецтарын— производство бары салаларын тэһүү үлэһиттэрин аатыттан мустубут делеттаттар сыл устата ыытылыыбыт үлэни сыаналаатылар, иннинэ соруктары туруордулар.

Комитет үлэтин отчуотун секретарь Татьяна Герасимова туруорда.

Совхоз комсомольскай комитета бэйэтин сурун болҕомтотун ис союзнай үлэни бэрээдэктээһиҥэ уурбут. Комиттан кэмигэр мунньахтар ыытыллан комсомолецтар производствоҕа кыттыыларын таһыма, социалистическай куоталаһыы хаамыыта, политическай үөрэхтээһин, о. д. а. боччумнаах боппуруостар дьүүллэһиллибиттэр. Ол эрээри мунньахтарга сылдьыыны эбээһинэс курдук саныабат комсомолецтар манна даҕаны баллар эбит. Д. Кривошапкина, М. Монастырева, С. Новгородова, Н. Чичигинаровы сыл устата биир да мунньахха сылдьыбатахтар. Ылыллар уураахтар ардыгар хас биирдии комсомолецка тиэрдиллибэттэр.

Сайыныгы ыйдарга усукуһу ораас биричиинэлэринэн кэмигэр толоон испэттэр. Ол түмүгэр анардас Хатылы сыахтаабы тэрилтэтин 68 комсомолеһыттан 21-дэрэ эрэ кэмигэр толоотулэр. Совхоз үрдүнэн 27 киһи учуоттан кэмигэр уҥуллубакка барыталаабыттар. Комсомольскай докумуоннарга дьаламайдык сыыһыанаһы түбэлтэлэрэ биллигин даҕаны туоратылла илик.

Быйылгы от үлэтигэр 4 ыччат-комсомольскай звеноолар ситиһиилээхтик үлэлээбиттэрэ. Ол эрээри звеноолар саставын өттүнэн ыччаттар уонна комсомолецтар буоллаллара ситиһиллибэтэ. Звеновод аҕаҥинэҥин бэйэтигэр ылынар хорсун комсомолец хаһыс да сылын кэтүбэтэ.

Сайыныгы ыйдарга үүтү ыаһын былаана совхоз үрдүнэн аһара толоруллубута. Манна 3 ыччат-комсомольскай фермалар ылааттара кырата суох. Саҥаны олоххо киллэриигэ, үлэ дьиссиплинэтэн бөҕөргөтүүгэ тирэх буолар аналлаах ыччат-комсомольскай фермаларга нүҥгэ үстэ ыаһын да олохтоно илик. Хас биирдии ыампыыксыт үлэлиир миэстэтин ыраастык тутарга, үлэ культуратын үрдэтэргэ ахсаабанка үлэлиирэ кыаллыбат.

Икки сыллаҕыта Хатылы орто оскуолатын бүтэрээччилэр оройуоннаа ыырдыы таһааран кылаһынан тутуспутунан «Искра» фермаҕа үлэлии тахсыбыттара. Итэ үтүө үгэс салаллар. Производствоҕа саҥа үлэлээччиларгэ үтүө сүбэнит буолар наставниктар эбэхтэр. М. П. Павлова, П. М. Попова, Е. В. Егорова, Т. В. Илларионова уо. д. а. ыччаттар махталларын ылыахтарын ылаллар.

Социалистическай куоталаһыы биирдиилээн үлэһити хабар гына оҥ7 эҥ томмот.

Уларыта тутуу, баста

СҮӨҺҮ КЫСТЫГА—УДАРНАЙ ҮЛЭ ФРОНА

ОННУЛАРЫН ӨССӨ ДА БУЛА ИЛИКТЭР

Корреспондентскай поспут рейдэтэ

Фермалар кыһыҥҥы олохторун буллулар. Итиннэ сибээстээн бу күннэргэ «Мугудай» совхоз Маралаайытаабыа отделениетыгар общественнай сүөһү кыстыгын тэрийиини, сүөсүһүттэри үлэлиир усулуобуйанан хаа ччыйыыны бэрэбиэркэлиир сыаллаах рейдэни ыыттыбыт. Тута бэлиэтиэбин: оройуоннаабы «Саҥа олох» хаһыакка отделение салалтата кыстыкка бэлэмнэниигэ үгүс кэтүтүүлэри таһаарар критикаланнар даҕаны, балаһыанньаны тоскоту кэннөрөр курдук дьаһаллары ылбатах. Ол курдук Тебүрүөнгэ субан сүөһү хотонугар ахсаанналах тоҥоҕо саайылынна, мустата ингэританнары түспүтэ түспүтүнэн сытар. Бу саас сүөһүлэр хайдах тахсан барбыттарыттан улаханнык кубулуйбакка кыһыны көрүстэ. Маннык хотон аҥарыгар ыаннык ынахтар, аҥарыгар субаннар кыстыыллар. Өрөмүөн барбатах хотоно курас, кинн хаамтаҕына муостата суубу тимириэхтии хотолдьуйар. Ыанныыксыттар улаханнык сэрэнэхтэриэ эрэ эчэйиэ суохтар.

Бу хотоҥҥо ыыйыл онуһу бүтэрбит эдэркээн оҕолор үлэлиллэр. Кинилэргэ анаан итии аһылык тэриллэ илик. Кыһыл мунньук диэн эмиэ суох. Бириҥээдэнэн бэлэбиппит.

Оттон кыбыыга дуҥа бэҕо тиэллэн ереһелээн сытар. Онуу ултуруттар, кырбатар агрегат эмиэ баар. «Үлэһит илии суох» —диэн быһааараллар дуҥа кырбамматын отделение салайаачылара.

Быйылгы байзэ да кэмчи оттообут ойпутун өлгөм үүнүүлэах дьылга эбиппит.

Маннык тэриэн, дьаһанан олорон ынахтан ылыллар бородууксуйаны үрдэтэр туһунан кэпсэтэр даҕаны олуонаҕа дылы.

Отделениеҕа эбии аһылыты бэлэмнээһиннэн дьарыктанар анал звено ессе даҕаны тэриллэ илик. Онуу тэрийэргэ дирекция ыйбыт болдьоҕо ааспыт. Оччоҕо эбии аһылык саҥа корпуһун маннык составыынан оҥорор кыах үөскүөҕэ: 300 грамм сүөһү ханнын аһа, 200 грамм мас ноебүлэ, 0,5 килограмм комбикорм уонна 10 грамм туус. Манна ууну кутан хойуу хаһы курдук оҥоһуллуохтаах.

Кэстөрүн курдук, билигин—сүөһү аһылыгын араас көрүнэ туһаныллар кэмэ. Онон сүөһүүттэн хаһаастыыллар да сэрэнилиэхтээх. Сорох отделениеларга, холобур, Хайаҕыскка, күһүн эрдэ мунгхалаабыт балыктарын сүөһү аһылыгар анаан хаһаммыттара. Ол билигин сүөһүгэ сиэтиллэрэ олус кутталлаах. Сыманы аһылыкка туһанартан туттуноохха. Ол оннугар тоҥ балыгы эльбэхтик хаһааныахха. Дуҥаны сиилэстээбит хаһаайыстыбалар эмиэ сэрэнэхтээхтэр. Ити ордук Сылаан отделениеларыгар сыһыаннаах. Сиилэстэммит дуҥа үчүгэй өттүн талан паарынан тэпторан эбэтэр буһаран эрэ бэриллэр туһанылаҕа.

Сүөһүнү сүтүгэ суох кыстатар, үүт-аһы лэлэтэр туһугар, аһылыкка минеральнай уонна витаминнаах эбиликтэри киллэриини утаты-мыаҕын.

В. ПОПОВ,
ветбаклаборатория /ветврача.

Кыстык бастакы ыйа хайыы-үйэ түмүктэнэн эрэр. Көрүү-харайыы мөлтөҕүттэн, күннэҕи рацион тэтымыттан сүөһү ырыганнаабына, дьүдайиитэ хайыы-үйэ кэстүтэлиир. Үгүс отделениеларга фермалар үлэлэрин тэрээһинэ билигин да эльбэх итэҕэстэрдээх. Онуу сүөһү туругун бэрэбиэркэлиир анализтар түмүктэрэ даҕаны чуолкайдык көрдөрөр.

Сүөһү туругун хаан анализынан быһаарабыт. Онно сүрүннээн, организмҥа каротин, кальций, фосфор составааба хайдаҕа, организм витаминнарыан төһө баайа чуолкайданар. Витаминнар аҕыйаабыннара веществолар атастаһыллыылара кэһиллиитигэр тиэрдэриэн кутталлаах. Ырыганнаабын, кэннүүнэн өлүү барыта итиитэн сибэстээх. Оройуоннаабы ветбаклабораториятаа кыстык саҕаланыаҕыттан анализтарга 300-нэ боруубалаабын оҥоһуллуна. Онно сүөһү хааныгар веществолар атастаһыллыыларын туруга бэрэбиэркэлэннэ. Хоптоҕо, Кидэнки, Маралаайы, Чыаппара, Толоон фермаларыгар сүөһү хааныгар каротин («А» витамин) 50 бырыһыаҥҥа тиийэ намтаабыта бэлиэтэнэ. Маралаайыттан уонна Хоптоҕоттон киирбит анализтар түмүктэрэ өссө сүөһү организмыгар «СА», «Р» витаминнар (кальций, фосфор) аҕыйаабыттарын көрдөрдө. Үөпсайынан, анализтар түмүктэрэ былырыыҥҥы кыстык туһааннаах кэмигэр оҥоһуллубут бэрэбиэркэлэр түмүктэриэннэҕэр быдан мөлтөхтөр. Ол аата сүөһү организмыгар веществолар атастаһыллыыларын кэһиллиитэ кыстык саҕаланыаҕыттан улахан. Сайын мунньуллубут витаминнар биллиҥниттэн итиник сүтэр буоллахтарына, кыстык иккис аҥарыгар сүөһү уопсай туруга мөлтүүр кутталлаах. Маннык балаһыанньаҕа сорукпут биир: аһылык рационун байытыыны, туспарыыны, сүөһүгэ витаминнаах уонна минеральнай эбиликтэри сиэтиини уталыппакка быһаарыахтаахпыт.

Быйыл сайын совхозтарга хаһаастыыталаҕар да эльбэх дуҥа уонна былах соҕотуопкаланна. Сорох сирдэргэ лабыктаны, ойуур кемнеевүн, ходууну, о. д. а. балаччаны мунньуннулар. Сиилэс, комбикорм туһунан эрэ да барыллыбат. Маны барытын сыа-сым курдук тутан, туспаран сүөһү айаҕар тиэрдии—кыстык саамай боччумнаах соруга. Онуоха кормоцехтар ситэриллэн үлэҕэ киирэлларын күүтэн олорорбут сатаммат. Кормокухнялары, паары үөскэтэр котеллары тохтоло суох, толору ноҕоруускалаахтык үлэлэтиэхтээхпит.

Дуҥаны, соломону, ходууну, талаҕы бытарытыы, астааһын, испэскэлээһин уонна суодалаһын ньыматынан туспарыы технологиятын туһунан урут эльбэхтэ суруллан турар. Онуу хатылыы барбаппыт. Арай манна тууһу туттар будгуччулааҕын саҥатар наада. Урукку сылларга аһылык ингэмнэтин үрдэтиигэ туус суолтатын сорохтор өйдөөбөт этилэр. Дьиҥэр, кинн минеральнай составааба олус баай, уонунан аҕыллар микро уонна макро элементэрдээх.

Эбии аһылыгы итиник бэлэмнэн баран минеральнай-витаминнаах аһылык булкааһын эбэн аһылык ингэмтиэтэн биллэрдик үрдэтиэххэ сөп. Ол булкааһы эбии аһылыкка холбообоккө туспа эмиэ биэриахха син. Маннай комбикорму ууга суурайан хойуу соҕус хаһы курдук оҥоһуллар. Онтон составыын барытын кутуллар. Булкаас биир сүөһүгэ суоттанан маннык составтаах: 20 грамм балык сыата, 10 грамм мас эбэтэр ыгыох күлэ, 10 грамм ыгыох эбэтэр эт-ыгыох күлэ, 1 грамм биовит (биоветэн), 20 грамм три-кальций фосфат эбэтэр монокальций фосфат, 0,5 килограмм былыык уонна 40 грамм сүөһү аһылыгар аналлаах доруоһа. Маны кыратык уларытан атын рецебинэн эмиэ оҥоруохха сөп. Аһылыгы итиник ньыманан бэлэмнээһин сир ахсын хаһаллар суол. Дьыала тэрээһиннэн тутулуктаах.

Сайын бэлэмнэммит былаҕы ньиккэ угэн уугэ эбэтэр паарга илитэн баран сиэтэр ордук кэдьыыстээх. Дороххой өттө ортоҕуна хомуйан дробилкаҕа бытарытыахха наада. Оттон эрдэ бытарытыллыбыт былаҕы эбии аһылыкка булкуйуохха, эбэтэр туспа сиҥитэн баран биэриахха.

Сүөһүгэ эбии аһылык быһыытынан мас ноебүлүн, эмиэ олоруллубут сүөһүлэр ханныларын аһын (нууччалыыта—«содержимое рубца») эмиэ туттуохха сөп. Сүөһү ханнын аһа өрдөөбүттэн аһылыкка туһаныллар эбэ. Ол билигин умнулуннна. Сүөһүнү маассабайдык өлөрөр кэмиэ итэнн туспа мунньуохха наада. Оччоҕо эбии аһылык саҥа корпуһун маннык составыынан оҥорор кыах үөскүөҕэ: 300 грамм сүөһү ханнын аһа, 200 грамм мас ноебүлэ, 0,5 килограмм комбикорм уонна 10 грамм туус. Манна ууну кутан хойуу хаһы курдук оҥоһуллуохтаах.

Кэстөрүн курдук, билигин—сүөһү аһылыгын араас көрүнэ туһаныллар кэмэ. Онон сүөһүүттэн хаһаастыыталаҕар да сэрэнилиэхтээх. Сорох отделениеларга, холобур, Хайаҕыскка, күһүн эрдэ мунгхалаабыт балыктарын сүөһү аһылыгар анаан хаһаммыттара. Ол билигин сүөһүгэ сиэтиллэрэ олус кутталлаах. Сыманы аһылыкка туһанартан туттуноохха. Ол оннугар тоҥ балыгы эльбэхтик хаһааныахха. Дуҥаны сиилэстээбит хаһаайыстыбалар эмиэ сэрэнэхтээхтэр. Ити ордук Сылаан отделениеларыгар сыһыаннаах. Сиилэстэммит дуҥа үчүгэй өттүн талан паарынан тэпторан эбэтэр буһаран эрэ бэриллэр туһанылаҕа.

Сүөһүнү сүтүгэ суох кыстатар, үүт-аһы лэлэтэр туһугар, аһылыкка минеральнай уонна витаминнаах эбиликтэри киллэриини утаты-мыаҕын.

В. ПОПОВ,
ветбаклаборатория /ветврача.

АҺЫЛЫГЫ БАЙЫТЫАХХА, ТУПСАРЫАХХА

Специальнай трибуната

туран, хас биирдии үлэһит ойуулаах-санаатыгар, үлэҕэ сыһыанытыгар көстүөхтээх. Аҕыыт политическай, экономическай үөрэхтээһин сылыгар фермаларга, гаражтарга сурунарга усулуобуйа суоҕунан истэччилэр конспектары оҥостубатахтара. Быйыл занятиелар барар сирдэрин сырдатыыга, итиниэ, истэччилэр холкутук олорон суруналларыгар сөптөах усулуобуйаны тэрийиигэ ураты суолтаны биэриахха.

Субуотуньуктар тэрээһинизахтик барбаттар. Дьон мустан баран матыыйаал, туттар инструмент тиийбэтиттэн хаалтайга хаампыттара үгүс. Комсомол райкомунан тиэрдиллибит субуотуньуктартан киирэр үпкэ былаан туолбата. Кэлэр өттүгэр субуотуньуктары ыытыгар-чыпыгар тиийэ толкуйдаан баран биллэриэххэ. Совхоз салалтата, хас биирдии үлэһит ойуулаах-санаатыгар, үлэҕэ сыһыанытыгар көстүөхтээх. Аҕыыт политическай, экономическай үөрэхтээһин сылыгар фермаларга, гаражтарга сурунарга усулуобуйа суоҕунан истэччилэр конспектары оҥостубатахтара. Быйыл занятиелар барар сирдэрин сырдатыыга, итиниэ, истэччилэр холкутук олорон суруналларыгар сөптөах усулуобуйаны тэрийиигэ ураты суолтаны биэриахха.

Субуотуньуктар тэрээһинизахтик барбаттар. Дьон мустан баран матыыйаал, туттар инструмент тиийбэтиттэн хаалтайга хаампыттара үгүс. Комсомол райкомунан тиэрдиллибит субуотуньуктартан киирэр үпкэ былаан туолбата. Кэлэр өттүгэр субуотуньуктары ыытыгар-чыпыгар тиийэ толкуйдаан баран биллэриэххэ. Совхоз салалтата

мигэр сабан иһин ирдэнэр.

Комсомолецтар совхоз рабочайдарын, ортотугар культурнай-сырдатар үлэни ыытыыга сүрүннүүр оруолу ыллылар. Эльбэх биэчэрдэри тэрийэн ыытылар. Билигин ыччаттар интэриэстэрин учуоттаан куруһуоктары олохтоохтук үлэлэтии былааннанар. Биирдиилээн дьаһаллардыынан эрэ мунурданыыттан босхолонуохха.

«Арыгылааһыны уонна алкоголизмы тердүүтэн туоратар дьаһаллар туһалрыынан» ССКП КК уураахын олохтоох киллэриигэ комитет ыытар үлэтэ ЫБСЛКС райкомун бюротугар дьүүлэһиллибит. С. Быганов, В. Ордахов, Н. Лебедев, А. Андреев бэрэдэги кэһии түбэлтэлэрин таһаарбыттара. Манна эйиэнэ-миэнэ диэн арахсыбакка общественнай тэриллэри кытта биир былаанныах үлэ эрэйиллэр.

Тыл этиитигэр кыттыыларын ааспыттар: Н. Ковалева, Н. Ивановаа, Н. Ивановаа, Н. Кокорина, С. Чичигинарова, И. Иванов, Ю. Яковлев уо. д. а. комитет биир сыллаах үлэтин «ортотун» сыаналастылар. Комсомольскай олохтоох уларытыыны хайдах киллэрэр туһунан саналарын атастастылар.

Конференция үлэтигэр совхоз салалтата, наставниктар кыттыыны ыллылар. ЫБСЛКС XX съезтин көрсө ыытыллыахтаах үлэлэргэ тохтоотулар, аспыт сыллар комсомолецтарын опытларын биһиннэрдилэр.

Конференция үлэтигэр ССКП райкомун секретара А. С. Птицына, ЫБСЛКС райкомун бастакы секретара И. Макаров кыттыннылар уонна тыл этиилэр.

Комитет тэрэйдин мунньаҕар секретарынан **Татьяна Герасимова** биир санаанан хаттаан быыбарданна.

С. ЯКОВЛЕВ.

П. Т. Пащенко салайар ус киһилээх интернациональнай бириҥээдэ лесопункта аныгылыы тиэтээх алта квартиралаах олорор дьиэни баара-суоҕа иккки анар ый иһиннэн тутан бүтэрдэ. Государственнай комиссия бу объекты үчүгэй сыанаҕа тутта.

Бириҥээдэ түргэн тэтиминэн үлэлээһиннэргэ бары усулуобуйаны тэрийиигэ опытталах прораб В. А. Макаров эльбэхтик сүүрдэ-көтө. Циркулярнай станок, «Дружба» эрбии, электрическай устуруус курдук тэриллэриэн хаа ччыйыы үлэни биллэрдик кудьусутта. Барыта 149 тыс. солк. үлэ толорулунна.

Бу күннэргэ саҥа дьиэҕэ бастакы ыаллар—мас кэрдээччилэр көһөн киириэхтэрэ.

Снимокка: дьиэ уопсай көстүүтэ.

П. Оконешников фотота.

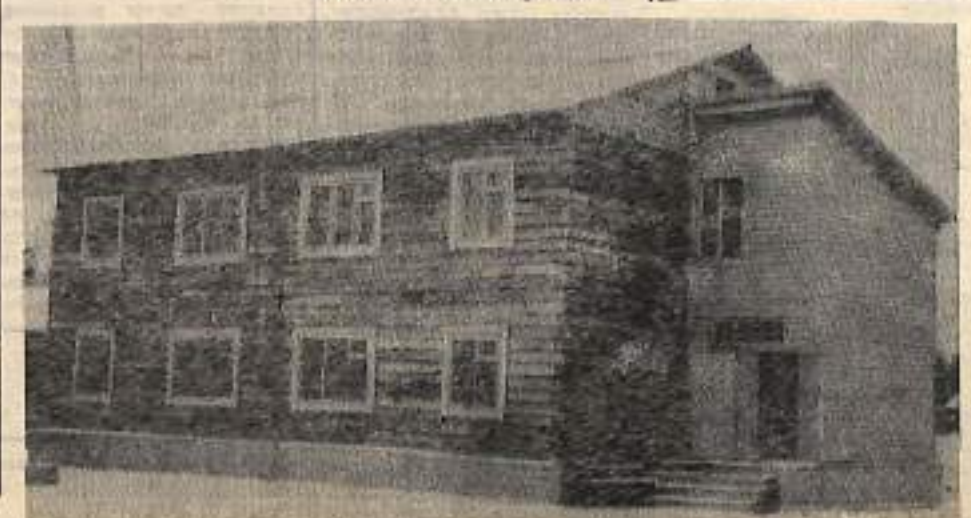

Үчүгэй дьон туһунан

□

АТАСТЫЫЛАР

Үөмтэлээх хаар түспэккэ, бүтэй тымныыннаах ыга ылан сүөһүгэ, сылыга сэрахтээх күһүн. Онон «Мугудай» совхоз Толоонноову отделениетыгар сылгыһыттара Василий Алексеевич Гоголев, Гаврил Трифонович Мохначевскай түбүктэрэ эльбэтэ, күн аайы сылгыларын бэрийэн, түмэн, харабыллаан ыҥыырдан түспэт үлүгэр. Оттон Николай Николаевич Местников уонна Василий Прокопьевич Барашков биирдэстэрэ фуражирдаан, атына эргиэн предприятиетыгар мунхалаан эмиэ үлэ үөһүгэр сылдьаллар.

Сайын от үлэтин былдьаһыктаах күннэригэр ити дьон дьиэ-кэргэннэрин түмэн бириҥээдэ тэриэн хоруйаҕа хоннохтоохтук үлэлээбиттэрэ, бойдоларын ыччаттарыгар өбүгэлэрбит үйэттэн үйэҕэ биэрэн испит оттуур ньымаларын үөрэппиттэрэ. Ханнык да курааг дьылга сирийэн-хоруйан оттоотоххо, сатаан тэриниэххэ үлэ үтүө түмүктээх буоларын дьыаланан дакаастаатылар. Ол курдук халлаан ардахтыырын кэтэспэккэ, от сүмэһиннэ сүтэрбэккэ тута бүгүллаан харайан испиттэрэ. Охсууну түмсэн, күүһү холбоон биирдиитэ туһэн кэбиһиллэрэ.

Иллээх дьиэ-кэргэннэр ити В. А. Гоголев салайаачылаах коллективтара араас колуонэлэр представителлэрин түмэриэн интэриэнэйэ буолуон сөп. Тус-туспа моой оттоон күүһү бытарыппакка эрэ 3-4 ыал холбоһон үлэлиллэрэ барыстааҕа кэтэн турар. Араас идеолоэх, интэриэстээх дьоннору үлэҕэ таптал, тереебүт совхозка көмө буоларга баҕа холбуур. Сай устата күнү эккирэтэ үлэлээннэр отделениеҕа 198 тонна бастыҥ хаачыстыбалаах оту туттарбыттара. Ити быыстан 48 тоннайан эльбэх. Быйылгы курдук кураан дьылга ити—улахан көмө.

Кэхтеех үлэ доҕордоһуннарбыт дьоннноро хаана көрсө түстэллэр эрэ үлэ-хамнас туһунан сурааласпыттынан, сүбэлэспитинэн сылдьаллар. Н. Н. Местников, В. П. Барашков—пенсионердар, В. А. Гоголев, Г. Т. Мохначевскай—уоннуу-сүүрбэлии сыл үлэлээбит опытталах сылтыһыттар. Хайдара даҕаны саас баттаата диэн түспэтийбэт, ханнык да үлэттэн аккаастаммат дьоннор. Үлэ бары жеруҥүн баһылаабыт аҕа табаарыстар эдэрдэргэ мэлдьи дьыаланы да, сүбэнэн да кэмелэһиэргэ бэлэмнэр.

Дьэ итинник дьоннор Толоон кырдьаҕастара.

С. НИКИТИН.

Культурнай олох

Эйэ күнүгэр анаатылар

Аастыт надыыларга плаката тэриллэн ыытыллыбыт Эйэ күнүн бийиги ойуоммут спортсменнэрэ, комсомолецтара алыт-сүүрүүлэри баллаатылар. Манна кытаанынан Чурапчыгаабы ойо спортивнай оскуоланы тренер, республика марафонскай сүүрүүгэ хас да тогуллаах чемпиона Гавриил Нохтуйскай, ойуоннуур бэрэ күүстээх быһыйа, рабочай Гавриил Егоров, республикаҕа биллэр спортсменнэлар Марфа Кронникова, Саргылана Сысолятина уо. д. а. ыллылар. Агит-сүүрүү Чурапчы—Сылан—Кытаанах маршрутунан ыытыллына.

Агит-сүүрүү кытыылаахтара Сыланнаа совхозтааҕы IX комсомольскай конференция делегаттарын, олохтоох оскуола үөрэнээччиэлэрин кытта көрүстүлэр. Үөрэнээччилэр тренер Г. Нохтуйскай ойуоннуур спортивнай олоҕун туһунан интересуйдан кэрэхсээн ыйытыллар. «Ыччат олохтоох активнай позициятын» диэн бөлүөгэ эмиэ ойоолор интересстэрин тарта.

Кэйэтин Аҥа дойдуну көмүскүүр Улуу сэриилэлэстэр охтубуттар, сырдык көрсүөхтэрин саныыр таһыгар Эйэҕэ анаммыах митинг, факеллаах хаамсыы буолла. Онтон салгыы сельскэй Культура дьиэтигэр «Ритм» ВИА дорҕоонуонан дорҕоонуу бөлүөгэ тэриллиэ.

Кытаанахха агитпробег кыттыыстыбыттара «Кэскил» фермаҕа ыалдьыттаатылар. Ыаннааксыттарга ойуоннуга үүтү ыаһыныга ыччат-комсомольскай коллективтар куоталаһыыларын түмүгүн билиһиннэрдилэр. Бүлүү ойуоунун ыаннааксыта Дария Слепцова республикаҕа таһаарбыт ыытыытын ейүүгэ ыытырыытын ыйырдылар. Үрүҥ ыаҥа мастардарын эҕэрдэлиир ырыалар дьаҥарайдылар.

Кэйэтин олохтоох Культура дьиэтигэр «Сир үрдүгэр бөҕө эйэ ыраах!» девиһиэн ыытыллыбыт үөрүүлээх митинг буолла. Кытаанах нэйилиэгин олохтоохторо агитсүүрүү кыттыылаахтарын эйэни үлэлэ- Бэрфетергэ ыытырыыларын бэлэм сонаанан сэҥэстүлэр. Эйэ туһугар күүрэннээхтик үлэлиигэ быһаарыннылар, илии баттааһыннары хомуйдулар.

Гавриил Егоров бастын механизатордарга анаабыт казахтыы «Тумалы» диэн ырыата, Г. Нохтуйскай солота иистэнтик биһиргэннилэр. Эдэр саастаах, комсомолу айхаллыыр ырыалар тардыллыннылар.

Ити кэннэ спорт үс көрүүтэ—остуол теннисигэр, дуобакка, саахымаккаа күүс көрсүһүүлэр буоллулар.

ЫБСЛКС райкома XX комсомольскай съезһы кэрэ маннык сүүрүүлэри ыаллыы ойоонарга ыытарга былааннаах.

И. АНДРОСОВ.

КЭРИЭСТЭБИЛЛЭЭХ КИЭҺЭЛЭР

Суруйааччы М. Ф. Дордуурап тереебутэ 80 сыла туолуутугар анаммыах литературнай киэһэлэр кэнэ тереебут-үөскэбит нэһилиэгэр Болтоҥо түмүктэннилэр.

Сельскэй Культура дьиэтигэр буолбут бөлүөгэ ССКП райкомун секретаря А. С. Птицына аста. М. Ф. Дордуурап олоҕун, айар үлэтин туһунан ССРС Суруйааччыларын союзун чилиэнэ А. С. Бродников кэпсээтэ. Суруйааччы аймахтара, кэнэ отдобото Мария Христофорова, педагогическай үлэ ветерана Н. С. Соловьев, А. Д. Федорова суруйааччы олоҕун түгэнэриттэн, «Маарыкчаан литературнай» түмсүү чилиэнэрэ И. Оконенцников—Хочуон, К. Т. Аржаков уонна суруйааччы бэйэ дойдулаахтара кэнэ айымньыларын туһунан истэн-өйдэрэх тылынан кэпсээтилэр. Суруйааччы драматическай айымньыларын туһунан, кэнэ саха театрын артистарын кытта бэйэтэ үлэлээбит түгэннэриттэн «Почуот Знака» орден кавалера И. И. Кандинскай ахтыы онгорбута улаханнык кэрэхсэтиннэ.

М. Дордуурап «Харчы», «Дуруускаһыт уонна күүгэт» кэпсээннэриэхэ режиссер Н. Заболоцкая туруорбут инсценировкаларын П. М. Решетников аатынан народнай театр артистара итэҕэтиилээхтик оонньоон көрдөрдүлэр.

С. ПОПОВ.

СҮҮС СААСТАНЫЫ КЫРДЬЫЫ БУОЛБАТАХ

Азербайджаннаа Советскай былаас сылларыгар кэнэ олоҕун орто уһуна икки тогул кэриҥэ уһаата. Манна сүүс уонна онтон ордук саастаах дьоннору Азербайджан ханнык баҕарар ойуоннуур көрсүөххэ сп. Ол эрдэҕэ итэ оттуҥан республикаҕа бастакы мастэҥ Лериксай ойуоннуур ылар. Манна сүүстэриттэн тахсыбыт 200 кэнэ баар.

Снимокка: сүүс уон саастаах Бахман Алиев «хоббита»—мастан араах оҥоруу. Бэйэтин дьарыгар сиэннэрин үөрэтэр.

ССТА фотохрониката.

ХАЙЫҺАР СУОЛА ТЫРГЫЙДА

Алтынньы 25 күнүгэр Чурапчы сэлиэнньэтигэр хайыһар сезонун аһыыга анаммыах ойуоннуур биэс совхозтарын уонна ойуоннуур кэнэ хамаандаларын икки ардыларыгар хайыһарынан сүүрүүгэ күрэхтэһии буолан аста.

Күрэхтэһии Чурапчы күөлүгэр ыытылынна. Эр дьон 5 км уһуннаах дистанцияҕа күрэх ыытыллыбыта. Маныаха 50 км республикаҕа бастыҥ кердеруулээх Ким Тимофеев («Мугудай» совхоз) дистанциятын 13 мүн. 07 сек. түмүктээн эрэллээхтик бастаата. Биэтэккэ кириттэн 15 сек. аалан кэнэ биирдэ тереебут быраата Макар Тимофеев таҕыста. Макар орто оскуоланы бүйүл бүтэрбита, онон салгыы үөнэр-сайдар кэскиллээх спортсмен буолара ордук үөрдэр. Тимофеевтар убайдара республика хас да тогуллаах чемпиона Аркадий Тимофеев семинарга баран күрэхтэһиигэ кыттыбата. Үһүс мастэҥ «Чурапчы» совхоз представителэ Олег Парфенов ылла. Кэнэ бириэмэтэ—15 мүн. 46 сек.

Дьахталлар 3 км сүүрүүлэригэр республика чемпионката Сардаана Захарова чэмпионнаан буолбата. Кердеруутэ—9 мүн. 30 сек. Иккис мастэҥ ойуоммут эмиэ биир күүстээх хайыһардьыта Мария Литвощева (ойуоннуур кэнэ) ылла. Республика күүстээх стайера Эрилик Эристиин аатынан совхозтан сылдьар Антонина Петрова үһүс буолла. Спортсменкалар бириэмэлэрэ туһаанныаҕынан—11 мүн 08 сек. уонна 11 мүн. 16 сек.

Үөмэй түмүккэ «Чурапчы» совхоз хайыһардыттарын хамаандата кыайыылааҕынан таҕыста. «Мугудай» совхоз иккис, ойуоннуур кэнэ үһүс буолуннулар.

Аастыт сыллаахха Сунтаар ойуоннуур ыытылларыгар республика хайыһарынан сүүрүүгэ күрэхтэһиитигэр ойуоммут хамаандата бастаан көмөрүлэ сылдьар куботы ылдьа кэлбита уонна республика бэйэлэрэ ыытыллыбыт күрэхтэһиигэ Чурапчыга ыытыллара быһаарылыбыта. Көмөрүлэ сылдьар кубок ити республика 16 ойуоннуур чулуу хайыһардьыттара иҥэс бөлдьоҕо кэлиэхтэрэ. Бу эпиэтэннээх күрэхтэһиигэ бэлэм билиҥнэннэр кичэллээхтик ыытыллыахтаах. Оччого эрдэ спорду таптааччылары үөрдэр үчүгэй түмүктэр ситиһиллиэхтэрэ.

Е. АДАМОВ,
ойуоннааҕы спортсовет инструктора.

Биһиги консультациябыт

САҺА ЧЭПЧЭТИИЛЭР

Соторутаабыта ССКП КК, СССР Министрдэрин Советтэн уонна ПСБСКС «Оҕо эрдэхтэриттэн инбалиттэр олохторун уеулуобуйатын туһарыы туһунан» уураахтарын ылынныылар. Ол быһыытынан 1987 сыл тохсунньу 1 күнүттэн оҕо эрдэхтэриттэн инбалиттэргэ кемо кэммэйдэрэ—маннык: группалаахтарга ыйга 30-тан 50 солк., иккис группалаахтарга 25-тэн 40 солк., 16 саастарын туола илиитэрэ 20-тэн 30 солк. диэри улааталлар. Инбалит оҕолорго аҥаар босхо бэриллиэллэр. Оттон маҥнайгы уонна иккис группалаахтарга сыаналара 50 бырыһыанытар диэри чэпчэтиллэн атыыланаллар.

Кэрбөт, илиитэ-атаҕа суох, бараллыыстабыт оҕолорго, маҥнайгы уонна иккис группалаах инбалиттэргэ куорат сиэдэрэ, ойуоннар кэнниэригэр дьону таһар транспортынан (вакситтэн уратыларга) босхо айаннаныыр бырааб олохтонор.

Кыра саастаах уонна маҥнайгы группалаах инбалиттэри арыаллыыр кэнэхэ тимир суол, салгын, уу уонна куораттар икки ардыларыгар сылдьаһыллар транспортарынан айаннаабын сыанатыгар күүһүнү-кыһыны кэмиэ 50 бырыһыаннаах чэпчэтии огоһуллар.

Эмтэһиини салгыы сайыннарыы көрүлүннэ. Инбалиттэр доруобуйаларын туһугар, чолуугэр түһэрэргэ эмтиир-профилактическай учреждениелэргэ, аналлаах үөрэх тэриллэриттэр, санаторийдарга уонна интернаттарга эмтэһиини саҥа ньымалара өссө ситэнник туһаныллыахтаахтар. Протезтыыр-ортопедическай отделлар эмиэ ыытыллыахтаахтар.

Оҕо эрдэхтэриттэн инбалиттэри үлэҕэ, үөрэхтэ ылыныга саҥа чэпчэтиилэр олохтонуохтара. Доруобуйаларын туруулаан врачебнай-экспертнай комиссиялар көрүүлэриннэн маҥнайгы уонна иккис группалаах инбалиттэри урдук уонна аналлаах орто үөрэх заведениелэрэ конкурсу таһыынан ылыы көмүлүллэнэр. Күүскү отделениелэргэ кирбиттэриэ орто сыаналардаах да буоллахтарына стипендиялара төлөнөр. Үөрэхтэриэ бүтэрбит специалистар үлэҕэ идэлэриэхэ, олорор дьиэлэри хаачыллан туран, ананыахтаахтар. Олохтоох советскай, партийнай органнар, тэриллэлэр салайаччылара инбалиттэр туох баар ыйыталларыгар болҕомтолорун күүһүрдүөхтэхтэр.

Т. СИВЦЕВА,
социальнай хаалта отделын сэбиэдиссэйэ.

КИНО

СЭТИННЬИ ЭКРАНА

М. Горькай аатынан студия «Личное дело судьи Ивановой» диэн өнөөх хартыынатыгар обургу кыыс дьиэтиттэн күрүүрэ кэпсэнэр. Оҕо төрөппүттэрэ, аҕаастабыллаах да, арыгыһыт да буолбакка, бэртээхэй интеллигентнэй дьон. Ийэтэ—народнай судьйа, аҕата—инженер. Кинилэр оҕолорун туһугар олохторун даҕаны толук биэриллэрин кэрэйиэ суох курдуктар. Ол эрдэҕэ Лена дьонуттан тоҕо барда?

Кыыс алдаска аҕата атын дьахтары кытта билсэрин билэн баран абарар-сатарар, ийэтэ ону эмиэ билэр эрдэҕэ кыһаллыбатын муодарҕыыр. Лена төрөппүттэрэ туох да буолбатаҕын курдук тутталларын туруйарын аанар уонна дьиэтиттэн күрүүр.

—Биһиги саҥа киноэбитигэр,—диир режиссер РСФСР народнай артиһа Илья Фрэз,—дьиэ-кэргэн туһунан кэпсэтиини таһаардыбыт, улахан дьоҥҥо да, оҕолорго да сыныаннаах проблемалары туруордубут. Биһиги бириэмэбитигэр дьиэ-кэргэн драмата үксээтэ, ол олоҥу сатарыыта, дьыраны өгдөлүтүүга тириэрдэрин билэбит. Дьэ ол иниттэн кореоччуну кытта ис сүрэхпиттэн кэпсэтэргэ күһэлиннибит...

Хартыына сүрүн оруоллардаргар Наталья Гундарева, Сергей Шакуров, Татьяна Пельтцер, Лилия Гриценко уһулуннулар.

«Миллион в брачной корзине»—билиитэ итальянскай драматургдар Д. Скарначчи уонна Р. Тарабузи «Моя профессия—синьор из высшего общества» диэн пьесаларынан туруорулуннэ. Өнөөх сатирическай комедия буржуазнай общество социальнай уонна сиэр-майы өттүнэн омсолорун саралыыр. Одессаҕаары студия бу саҥа лиэнтэтигэр биллиилээх актердарбыт Александр Ширвиндт, Софико Чиаурели, Лариса Удовиченко, Галина Соколова оонньуулар.

«Пацаны», «Отлынись»... диэн курдук «ыарахан интиллиилээх» оҕолорго анаммыт киноэлэри кытта бэйэ-бэйэлэрэ турар лиэнтэни Белоруссия кинематографистара айдылар. Ол—«Научись танцевать» диэн өнөөх хартыына. Кини болҕомтону ыччаты истин сытыы боппуруостарыгар түмэр.

Драматическай сэҥэн музыкаҕа дискотека форматынан «Арсенал» камернай-инструментальнай ансамбль уонна «Серпантин» үнкүү бөлөҺө дорҕоонуоллуулар.

«Казахфильм» студия «Человеческий фактор» диэн кэтит экраннаах өнөөх детективин автордара, тимир суол станциятыгар тахсыбыт уоруулары кытта сибээстээх хараҥа дьайыылары көрдөрөн туран, кэнэ олоххо халбаҥнаабат бэйэ позициялаах буолуохтаабын ирдиилэр.

Балары сэргэ улахан дьоҥҥо куруубай, ньэгэй быһыылары, бэйэ-бэйэни кытта тапсыбат буолуулуу күлүү-элэк гынар, сэмэлиир, дьону хардарыта хаҥыстабыллаахтык сыныаннаһарга ыытар өнөөх «Контакты... конфликты» диэн мультфильмэр хомуурунньуктара, оҕолорго уолчаан уонна слон дорҕоһуулэрин кэпсиир, кордоох, лирическай, үгүс мүччүргэннээх, үүнэн иҥэр ыччаты айыллаары, кыылы-суолу таптыырга угуйар өнөөх «Потерялся слон» диэн кинаэ уонна Аан дойдуваҕы XIV кинофестиваль жюритын аналлаах бириинчилиин наҕараадаламмыт «Сказка о царе Салтане» диэн өнөөх мультфильм көрдөрүллэр.

С. ДАНИЛОВ.

Редакторы солбуйаччы
С. И. ЧИЧИГИНАРОВ.

«Якуткоммунэнерго» Чурапчыгаабы учаастага кочегардарга, электрик-тэргэ, электросварщиктарга наадыйар. Үлэҕэ ылыллыбыттар олорор дьиэнэн хаачыллаллар.

Администрация.

Улуу Октябрь бырааһынныыгынан эйэрдэ телеграммалар аадырыстарыгар хойутааһына суох тиэрдиллиэхэйин туһугар эрдэ, болдьоҕун ыйан туран, ыытарыгыт умнуман! Болдьоҕо ыйыллыбыт эйэрдэ телеграммалар сэтинньи 4 күнүгэр диэри ыыллыаллар. Ити кэннэттэн бэриллибэт телеграммалар аадырыстарыгар бириэмэтигэр тиэрдиллэллэрэ эрдэнэриллибэт.

Эйэрдэ телеграммалары сибээс бары отделениелара ылаллар.

Чугас дьоҥнуттан, таабаарыстарыттан Улуу Октябрь бырааһынныыгынан эйэрдэлиигэ тиэтэйин!

СИБЭЭС УЗЕЛЫН АДМИНИСТРАЦИЯТА.

Субуруускай аатынан совхоз салаатата, Хатылы сельсоветын исполкома ыаннааксыт

ПАВЛОВА Полина Дмитриевна

уһуннук ыалдьан өлбүтүнэн, бокуонньук оҕотугар, аймахтарыгар кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 26 «а». ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-332, отделлар—21-265, уоскай—21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча, ул. Карла Маркса 26 «а». Тираж 3717 экз.

№ ЗАКАЗА 151.